

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА ЛІНГВІСТКИ**

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІЛОСОФІЯ НАУКИ»**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 «Соціальні та поведінкові науки»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	051 «Економіка»
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Третій (освітньо-науковий)
ФАКУЛЬТЕТ	Економічний

Робоча програма з навчальної дисципліни «Філософія науки» для здобувачів вищої освіти економічного факультету за спеціальністю 051 «Економіка», третій рівень вищої освіти / Укладач О.В. Ярмола. Біла Церква: БНАУ, 2020. 17 с.

Розробник: О.В. Ярмола, кандидат філос. наук, доцент

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

(Протокол № 1 від 26.08 2020 р.)

Завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
кандидат політ. наук, доцент

І.М. Мельник

Схвалено науково-методичною радою факультету права та лінгвістики
(Протокол № 1 від 31.08 2020 р.)

Голова науково-методичної ради,
кандидат пед. наук, доцент

В.Д. Борщовецька

Гарант ОП «Економіка»
доктор екон. наук, професор

О.М. Варченко

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ НАУКИ»	7
5. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ	8
6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
6.1. Лекції	9
6.2. Практичні заняття	10
6.3. Самостійна робота	11
6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних завдань	12
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	12
8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	13
9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	13
10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	13
11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	15
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	15

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з планом на 2020-2021 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Філософія науки» для денної та заочної форми навчання виділено 120 академічних годин (4 кредити ECTS), у т.ч. аудиторних – 70 години (лекції – 30, практичні заняття – 30, іспит – 10), самостійна робота – 50 годин.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 4	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Обов'язкова	
Змістових модулів – 2	Спеціальність 051 «Економіка»	<i>Рік підготовки:</i>	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – описово-аналітичне		1-й	1-й
Загальна кількість академічних годин – 120		<i>Семестр</i>	
		1-й	1-й
		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи здобувача – 4	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	<i>Практичні</i>	
		30 год.	6 год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		50 год	98 год.
		Підсумковий контроль: іспит (10 год.)	

Метою вивчення дисципліни «Філософія науки» є формування у здобувачів вищої освіти певних світоглядних та методологічних підходів до розгляду та інтерпретації науки як цілісного, складного, багаторівневого феномену. При цьому об'єкт вивчення розуміється не лише як сукупність знань, не лише як специфічна діяльність по виробленню цих знань, але також як певний соціальний інститут, який має свої закономірності та тенденції розвитку.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Філософія науки» базується на знаннях таких дисциплін, як «Філософія», «Соціологія», «Історія України та української культури».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Символ результатів навчання за спеціальністю «Економіка» відповідно до ОНП	Результати навчання з дисципліни «Філософія науки»
<p>ПРН 1. Володіти системним науковим та загальним культурним світоглядом, дотримуватись фахової етики та принципів академічної та професійної доброчесності у професійній, науковій та освітній (педагогічній) діяльності</p>	<p>ПРН 1.1. Володіти системним науковим світоглядом на основі ознайомлення з концепціями виникнення, формування та розвитку науки та наукової культури в цілому;</p> <p>ПРН 1.2. Вміти володіти загальним культурним світоглядом на основі розуміння місця науки в системі людської культури та її зв'язку з іншими соціальними інститутами;</p> <p>ПРН 1.3. Знати та дотримуватись фахової етики та принципів академічної та професійної доброчесності у професійній, науковій та освітній (педагогічній) діяльності на основі ознайомлення з принципами та правилами моральної поведінки у професійній діяльності, а також із життям і діяльністю видатних філософів і науковців.</p>
<p>ПРН 5. Володіти навичками пошуку та критичного аналізу первинної та вторинної інформації, встановлення взаємозв'язків тарелевантності, обґрунтування методів та моделей її обробки, аналізу та зберігання</p>	<p>ПРН 5.1. Знати особливості пошуку та критичного аналізу інформації, на основі вміння усвідомити й проаналізувати виявлену філософську проблему та попереднього прогнозування можливих варіантів її успішного розв'язання;</p> <p>ПРН 5.2. Вміти досліджувати заємозв'язки між об'єктами дослідження та їх елементами з метою побудови теоретичних моделей розвитку сталих систем.</p>
<p>ПРН 8. Володіти навичками визначення взаємозв'язків і взаємовпливу екологічних, соціальних та економічних чинників на розвиток економічних систем різного рівня, вміти обґрунтувати заходи та інструменти забезпечення їх збалансованого розвитку</p>	<p>ПРН 8.1. Вміти визначати взаємозв'язки і взаємовплив різних чинників в сферах соціального та економічного розвитку держави та суспільства;</p> <p>ПРН 8.2. Володіти навичками аналізу соціальних процесів на мікро- і макрорівнях в контексті сталого розвитку на основі ознайомлення з основними моделями розвитку суспільства та окремих соціальних інститутів.</p>

<p>ПРН 9. Здійснювати критичний аналіз існуючих та синтез нових ідей щодо розв'язання комплексних проблем досягнення збалансованого розвитку економічних систем різного рівня, організації дослідницько-інноваційної діяльності у сфері економіки</p>	<p>ПРН 9.1. Вміти здійснювати критичний аналіз існуючих та синтез нових ідей щодо розв'язання комплексних науково-практичних та науково-теоретичних завдань в процесі наукового дослідження головних аспектів розвитку наукового знання;</p> <p>ПРН 9.2. Вміти інноваційно мислити, здійснювати виявлення та аналітичне дослідження актуальних та потенційних проблем в галузі наукового осмислення соціально-економічної сфери суспільного буття.</p>
<p>ПРН 11. Мати навички щодо формулювання наукової гіпотези й завдання, планування, проведення та впровадження спеціальних наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності, трансферу нових знань</p>	<p>ПРН 11.1. Володіти навичками щодо осмислення проблемної ситуації з метою висунення та обґрунтування гіпотетичних припущень в сфері наукового дослідження;</p> <p>ПРН 11.2. Мати навички світоглядної орієнтації щодо спрямування дослідницької діяльності з огляду на ціннісні, зокрема, морально-етичні підґрунтя соціального життя;</p> <p>ПРН 11.3. Знати можливі ресурси та джерела фінансування наукових досліджень з огляду на захист прав інтелектуальної власності та етики вченого.</p>

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ НАУКИ»

Змістовий модуль 1.

Наука як специфічна форма теоретичного пізнання світу.

Тема 1.1. Філософія науки як напрям сучасної філософії.

Тема 1.2. Основні етапи розвитку науки. Філософія як фактор розвитку науки.

Тема 1.3. Філософський аналіз структури та методів наукового пізнання.

Тема 1.4. Сучасна наукова картина світу.

Змістовий модуль 2.

Соціальні виміри науки.

Тема 2.1. Наука як соціальний інститут.

Тема 2.2. Наука в сучасному суспільстві.

Тема 2.3. Місце природничо-наукової та гуманітарної культурних традицій в розвитку сучасної цивілізації.

Тема 2.4. Етика науки.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма навчання				заочна форма навчання			
	Усього	у т.ч.			Усього	у т.ч.		
		л	п	сп		л	п	сп
<i>Змістовий модуль 1.</i>								
Наука як специфічна форма теоретичного пізнання світу								
Тема 1.1.	13	4	4	5	13	0,5	0,5	12
Тема 1.2.	13	4	4	5	13	0,5	0,5	12
Тема 1.3.	15	4	4	7	14	0,5	0,5	13
Тема 1.4.	15	4	4	7	14	0,5	0,5	13
Всього за модулем 1	56	16	16	24	54	2	2	50
<i>Змістовий модуль 2.</i>								
Соціальні виміри науки								
Тема 2.1.	15	4	4	7	14	1	1	12
Тема 2.2.	15	4	4	7	14	1	1	12
Тема 2.3.	15	4	4	7	14	1	1	12
Тема 2.4.	9	2	2	5	14	1	1	12
Всього за модулем 2	54	14	14	26	56	4	4	48
Іспит	10				10			
Усього годин	120	30	30	50	120	6	6	98

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, лб – лабораторно-практичні заняття; інд – індивідуальні завдання, СРС – самостійна робота студентів.

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1.</i> Наука як специфічна форма теоретичного пізнання світу	
Тема 1.1. Філософія науки як напрям сучасної філософії. Особливості виникнення і розвитку філософії науки як специфічного напрямку сучасної філософії, основні етапи її розвитку. Головні ідеї концепцій розвитку наукового пізнання провідних істориків і філософів науки: К. Поппера, І. Лакатоса, Т. Куна, С. Тулміна, П. Фейерабенда.	4
Тема 1.2. Основні етапи розвитку науки. Філософія як фактор розвитку науки. Основні концепції виникнення науки. Роль філософії у формуванні наукового знання та специфіка основних етапів розвитку європейської науки: античність, Середньовіччя, доба Відродження, Новий час. Сутність та причини революції у природознавстві в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. Головні відмінності між класичною та некласичною парадигмами науки. Специфіка науки і техніки. Особливості взаємодії природничих, соціально-гуманітарних та технічних наук.	4
Тема 1.3. Філософський аналіз структури та методів наукового пізнання. Особливості чуттєвого та раціонального рівнів пізнання, їх основні форми. Емпіричні та теоретичні методи пізнання в науковому дослідженні. Проблема, ідея, концепція, гіпотеза, теорія, науковий факт, науковий закон. Науковий факт і теорія у процесі пізнання. Специфіка методів природничих і соціально-гуманітарних наук.	4
Тема 1.4. Сучасна наукова картина світу. Наукова картина світу (НКС), види НКС. Передумови формування наукової картини світу у Стародавній Греції та країнах Стародавнього Сходу (Індія, Китай). Основні етапи формування фізичної картини світу від зародження перших наукових знань до сучасності. Головні світоглядні концепції сучасного природознавства: концепція відносності простору-часу, концепція детермінізму та індетермінізму, концепція атомізму, концепція рівнів організації неживих і живих систем, концепція біосфери і ноосфери, концепція еволюції, антропний принцип, концепція самоорганізації, системний підхід та ін. Застосовування в наукових дослідженнях різних видів НКС.	4
Разом за змістовий модуль 1	16
<i>Змістовий модуль 2.</i> Соціальні виміри науки	

<p>Тема 2.1. Наука як соціальний інститут. Історичні форми розвитку інституціональних форм наукової діяльності, особливості еволюції способів наукової комунікації та способів трансляції наукових знань. Значення науки як соціокультурного феномену. Місце науки як соціального інституту в суспільному житті. Соціальні функції науки та особливості взаємодії з іншими соціальними інститутами. Значення економіки і політики в становленні та розвитку науки.</p>	4
<p>Тема 2.2. Наука в сучасному суспільстві. Головні особливості сучасної постнеокласичної науки. Сутність концепцій сцієнтизму та антисцієнтизму. Методологія нових стратегій наукового пошуку, які ґрунтуються на принципах еволюціонізму та самоорганізації систем. Головні цінності та світоглядні орієнтири сучасної науки. Значення науки і технологій у вирішенні глобальних проблем існування та збереження людської цивілізації.</p>	4
<p>Тема 2.3. Місце природничо-наукової та гуманітарної культурних традицій в розвитку сучасної цивілізації. Головні етапи та фактори формування природничих, технічних та соціально-гуманітарних наук та їх методів. Специфіка природничо-наукового та соціального пізнання. Головні відмінності природничо-наукової та гуманітарної культури. Особливості пояснення, розуміння та передбачення у науковому пізнанні.</p>	4
<p>Тема 2.4. Етика науки. Передумови морального вибору та моральної відповідальності вченого у процесі дослідження в історичному аспекті та на сучасному етапі розвитку природничих, соціально-гуманітарних та технічних наук. Ціннісні виміри та проблеми соціальної відповідальності науковця за результати своїх досліджень. Основні принципи етики вченого та їх застосовування під час наукових пошуків. Ціннісні орієнтири сучасної науки як засобу покращення індивідуального і соціального буття людини.</p>	2
<p>Разом за змістовий модуль 2</p>	14
<p>Всього</p>	30

6.2. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
<i>Змістовий модуль 1.</i>		
Наука як специфічна форма теоретичного пізнання світу		
1.1.	Філософія науки як напрям сучасної філософії.	4
1.2.	Основні етапи розвитку науки. Філософія як фактор розвитку науки.	4

1.3.	Філософський аналіз структури та методів наукового пізнання.	4
1.4.	Сучасна наукова картина світу.	4
Разом за змістовий модуль 1		16
<i>Змістовий модуль 2.</i> Соціальні виміри науки		
2.1.	Наука як соціальний інститут.	4
2.2.	Наука в сучасному суспільстві.	4
2.3.	Місце природничо-наукової та гуманітарної культурних традицій в розвитку сучасної цивілізації.	4
2.4.	Етика науки.	2
Разом за змістовий модуль 2		14
Всього		30

6.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1.</i> Наука як специфічна форма теоретичного пізнання світу		
1.1.	Філософія науки як напрям сучасної філософії.	5
1.2.	Основні етапи розвитку науки. Філософія як фактор розвитку науки.	5
1.3.	Філософський аналіз структури та методів наукового пізнання.	7
1.4.	Сучасна наукова картина світу.	7
Разом за змістовий модуль 1		24
<i>Змістовий модуль 2.</i> Соціальні виміри науки		
2.1.	Наука як соціальний інститут.	7
2.2.	Наука в сучасному суспільстві.	7
2.3.	Місце природничо-наукової та гуманітарної культурних традицій в розвитку сучасної цивілізації.	7
2.4.	Етика науки.	5
Разом за змістовий модуль 2		26
Всього годин		50

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання індивідуальних завдань.

6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

Підготовка індивідуального завдання є однією з важливих форм вивчення дисципліни «Філософія науки» за освітньо-науковою програмою підготовки доктора філософії PhD. Виконання індивідуального завдання зорієнтоване на посилення дослідницької складової в процесі навчання за програмою і на вироблення у здобувачів дослідницьких компетенцій і відповідних практичних навичок, зокрема:

- формування уявлення про найбільш актуальні дослідні проблеми;
- вміння формувати гіпотезу та розробляти план наукового дослідження;
- розвиток навичок підготовки аналітичних оглядів, наукових статей і доповідей;
- розвиток навичок презентації та дискусійного обговорення результатів дослідження.

Структура індивідуального завдання

1. Визначити методологічні засади наукового дослідження аспіранта за обраною темою дослідження.
2. Систематизувати невирішені проблеми за темою наукового дослідження аспіранта.
3. Сформулювати актуальність наукового дослідження, його мету та завдання, виділити предмет та об'єкт дослідження.
4. Підготувати доповідь та презентацію дослідження.

Тема індивідуального завдання визначається темою дисертаційного дослідження аспіранта або може бути обрана відповідно до його наукових інтересів та погоджена з викладачем.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання ґрунтуються на принципах студентоцентризму та індивідуально-особистісного підходу; реалізуються через навчання на основі досліджень, посилення творчої спрямованості у формі комбінації лекцій, практичних занять, самостійної роботи з використанням елементів дистанційного навчання, в тому числі в системі Moodle.

Під час лекційних занять використовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point, відео презентації, роздатковий матеріал. Використовується метод проблемного викладення, дискусійне обговорення проблемних питань.

Практичні заняття проводяться у вигляді практикумів з виконанням індивідуальних завдань, конференцій, круглих столів.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з навчальної дисципліни «Філософія науки» включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи здобувачів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні роботи.

Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіку виконання завдання.

Модульний контроль проводиться у формі тестування.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється здобувачам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

За умови виконання навчального навантаження, здобувач допускається до підсумкового контролю – іспиту. Максимальна кількість балів, яка отримується здобувачем на іспиті – 30 балів.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність здобувача в дискусії, якість конспекту.

Оцінку на практичному занятті здобувач отримує за зроблені доповіді, презентації, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і

	процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо повно орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що здобувач не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих здобувачем оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$БПК = \frac{САЗ \times \max ПК}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих здобувачем оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність здобувача на занятті у формулі приймається як «0».

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D		
60–63	E	Задовільно	
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

**Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти
за підсумкового контролю «іспит»**

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модуль-ний контроль	Іспит	Загальний бал
Максимально можлива кількість балів	10	20	10	30	30	100

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби:

1. Слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint;
2. Інформаційні ресурси професійного спрямування.

Технічні засоби:

1. Мультимедійний проектор;
2. Комп'ютери;
3. Система дистанційного навчання Moodle.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Добронравова І.С. Практична філософія науки : зб. наук. пр. Суми : Університетська книга, 2017. 351 с.

2. Петрушенко В.Л. Філософія і методологія науки : навч. посіб. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. 181 с. URL : http://irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_all/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullw&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=3&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=0&S21STR=%D0%9F%D0%B5%D1%82%D1%80%D1%83%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE,%20%D0%92%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%BE%D1%80%20%D0%9B%D0%B5%D0%BE%D0%BD%D1%82%D1%96%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87"

3. Ратніков В. Основи філософії науки і філософії техніки : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2012. 291 с.

4. Штанько В.І. Філософія і методологія сучасної науки : підруч. для

аспірантів усіх спец. Харків : ХНУРЕ, 2017. 177 с. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_all/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullw&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=3&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=0&S21STR=%D0%A8%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%8C%D0%BA%D0%BE,%20%D0%92%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B0%20%D0%86%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0"

5. Ратніков В.С. Історія та філософія науки. Хрестоматія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. III-IV рівнів акредитації. В.С. Ратніков, З.Ю. Макаров. Вінниця : Нова Книга, 2009. 411 с.

6. Семенюк Е.П. Філософія сучасної науки і техніки : підручник. Е. Семенюк, В. Мельник. Вид. 3-тє, випр. та допов. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. 363 с.

7. Добронравова І.С., Сидоренко Л.І., Чуйко В.Л. Філософія науки: підручник; за ред. І.С. Добронравової. К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. 255 с.

Допоміжна література

8. Добронравова І.С. Філософія та методологія науки : підручник. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. 223 с.

9. Гришунин С.И. Философия науки: Основные концепции и проблемы: Учебное пособие. Изд. 2-е, испр. М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. 224 с.

10. Онопрієнко В.І. Історія, філософія, соціологія науки і технологій : навч. посіб. для магістрантів та аспірантів. В. Онопрієнко, М. Онопрієнко. Київ : Інформ.-аналіт. агентство, 2014. 447 с. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_all/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullw&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=3&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=0&S21STR=%D0%9E%D0%BD%D0%BE%D0%BF%D1%80%D1%96%D1%94%D0%BD%D0%BA%D0%BE,%20%D0%92%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%20%D0%86%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87"

11. Перова О.Є. Філософські аспекти біоетики: навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2009. 160 с.

12. Рузавин Г.И. Концепции современного естествознания: Учебное пособие. М. : Гардарики, 2006. 303 с.

13. Рьод В. Шлях філософії: XIX–XX століття. Київ : Дух і Літера, 2010. 368 с.

14. Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 306 с.

15. Добронравова І.С. Філософія науки : підручник; за ред. І.С. Добронравової. Київ : Київський університет, 2018. 255 с.

16. Філософія освіти і науки : навч. посіб. В.П. Загороднюк та ін. Київ : Знання України, 2017. 347 с.

17. Ярмола О.В. Теорія розв'язання винахідницьких завдань (ТРВЗ) в

контексті філософського осмислення розвитку науки і техніки. Восьмі Бердяєвські читання: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (БНАУ, 01 червня 2020 р.). Біла Церква, 2020. С. 52-53.

18. Ярмола О.В. Особливості визначення понять у соціально-гуманітарних науках. Аграрна освіта і наука: досягнення, роль, фактори росту. Інноваційні психолого-педагогічні, лінгвістичні та правові засади аграрної науки в умовах міжкультурної аграрної комунікації : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (БНАУ, 30 жовтня 2020 р.). Біла Церква, 2020. С. 64-65.

19. Edward N. Zalta The Stanford Encyclopedia of Philosophy organizes scholars from around the world in philosophy and related disciplines to create and maintain an up-to-date reference work. URL : <https://plato.stanford.edu>